

Kunnskapsdepartementet

Utkast til nasjonal faglig retningslinje for optikerutdanningen

Innledning

I henhold til lov om universiteter og høyskoler § 3-2 andre ledd kan departementet fastsette rammeplaner for enkelte utdanninger. For helse- og sosialfagutdanninger er det fastsatt Forskrift om felles rammeplan for helse- og sosialfagutdanninger. Forskriften gir igjen hjemmel for fastsetting av retningslinjer for hver enkelt utdanning. Det foreliggende dokumentet utgjør en nasjonal faglig retningslinje for optikerutdanningen.

Retningslinjen er førende for universiteter og høyskoler i arbeidet med å utvikle lokale planer. Retningslinjen skal sikre et nasjonalt likeverdig faglig nivå, slik at kandidatene som uteksamineres har en felles sluttkompetanse, uavhengig av utdanningsinstitusjon. Retningslinjene skal også sikre en felles sluttkompetanse om samers rettigheter og samenes status som urfolk, jfr. forskrift om felles rammeplan for helse- og sosialfagutdanninger.

Retningslinjen er utformet i tråd med Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring (NKR) jfr forskrift om Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring, jfr. det europeiske kvalifikasjonsrammeverket for livslang læring.

"Et kvalifikasjonsrammeverk er en samlet, systematisk og nivådelt beskrivelse av formelle kvalifikasjoner som kan oppnås innenfor et utdanningssystem. (...) Nasjonale kvalifikasjonsrammeverk er basert på nasjonens utdanningssystem, viser nivå og progresjon og sammenheng til arbeidsliv og samfunnsliv."

Formål

Formålet med optikerutdanningen er at kandidaten etter endt utdanning selvstendig skal kunne utøve optometri på et grunnleggende nivå. Optometri er definert som den kliniske anvendelsen av synsvitenskap, og omfatter læren om menneskets synsfunksjon, visuelle persepsjon og øyehelse. Optometri er både en autonom og en integrert del av øyehelsefaget, avgjørende for tidlig oppdagelse og behandling, slik at samfunnet kan levere fullstendig og god øyehelsetjeneste for hele befolkningen.

Optikere er de primære utøverne av optometri, og har kompetanse til å vurdere og korrigere synsfeil, foreskrive og utlevere synshjelpemidler, samt oppdage, diagnostisere og håndtere tilstander i øyet og det visuelle systemet. Pasienter med tilstander utenfor optikers kompetanseområde skal henvises til andre deler av helsetjenesten.

Gjennom utdanningen kvalifiseres kandidaten til å kunne gi råd om syn og synsfunksjon, delta i faglig og tverrfaglig samarbeid for å ivareta befolkningens grunnleggende behov for syn- og øyehelsetjenester. Utdanningen skal være kunnskapsbasert, personorientert, profesjonsrettet, praksisnær og i tråd med samfunnsmessig, vitenskapelig og teknologisk utvikling.

Begrepsavklaringer

Oftalmisk – som angår øyet

Optoteknisk – tilvirkning, utlevering og justering av synshjelpemiddel

Synshjelpemidler – briller, kontaktlinser, luper, kikkerter etc.

Kompetanseområder

Læringsutbyttebeskrivelsene for optikerutdanningen er fordelt under følgende kompetanseområder

- I. Optikk, optiske systemer og –hjelpemidler
- II. Klinisk undersøkelse, håndtering og behandling
- III. Biologisk og medisinsk vitenskap
- IV. Kommunikasjon og samhandling, juridiske rammer og etikk
- V. Innovasjon, kunnskapsbasert praksis og digital kompetanse

Læringsutbyttebeskrivelser

En læringsutbyttebeskrivelse er en beskrivelse av hva en person vet, kan og er i stand til å gjøre som et resultat av en læringsprosess. I forskrift om felles rammeplan for helse- og sosialfagutdanningene § 2 er det angitt 12 felles læringsutbyttebeskrivelser som skal inkluderes i retningslinjen. Disse er markert med stjerne.

I. Optikk, optiske systemer og –hjelpemidler

Kunnskap

Kandidaten

1. har bred kunnskap om visuell optikk og synshjelpemidler
2. har kunnskap om optiske systemer, geometrisk- og fysikalsk optikk
3. kjenner til et bredt spekter av optotekniske metoder og prosedyrer

Ferdigheter

Kandidaten

1. kan anvende teoretisk kunnskap om optikk, og relatere denne til optiske instrumenter og synshjelpemidler
2. kan anvende grunnleggende optotekniske metoder

Generell kompetanse

Kandidaten

1. kan planlegge og gjennomføre utlevering av nytt eller reparert synshjelpemiddel
2. har innsikt i oppbygning og virkemåte for optiske systemer

II. Klinisk undersøkelse, håndtering og behandling

Kunnskap

Kandidaten

1. har bred kunnskap om synsanomalier og behandlingsmetoder
2. har bred kunnskap om anamnese og relevante optometriske undersøkelser
3. har kunnskap om synsfunksjonens utvikling og aldersendringer
4. har kunnskap om visuell persepsjon
5. kjenner til synskrav for yrkesliv og førerkort
6. kjenner til metoder og prosedyrer for tilpassing av synshjelpemidler til mennesker med synshemming eller andre funksjonshemminger

Ferdigheter

Kandidaten

1. kan beherske anamnese og hensiktsmessige prosedyrer for undersøkelse av pasient
2. kan beherske skriving av en fullstendig pasientjournal etter gitte retningslinjer og føringer
3. kan vurdere resultater fra diagnostiske instrumenter, inkludert avbildninger av øyets ulike vevslag

Generell kompetanse

Kandidaten

1. Kan planlegge og gjennomføre relevante undersøkelser, formidle resultatene og opprette adekvat behandlingsplan

2. Kan planlegge og gjennomføre yrkesutøvelsen i henhold til gjeldende krav
3. Kan formidle og gi råd om syn, øyehelse og behandling
4. Kjenner til synets og øyehelsens innvirkning på helse- og livskvalitet

III. Biologisk og medisinsk vitenskap

Kunnskap

Kandidaten

1. har bred kunnskap om øyets anatomi og fysiologi
2. har bred kunnskap om tilstander som påvirker syn og øyehelse
3. har kunnskap om generell og okulær farmakologi
4. har kunnskap om generell anatomi, histologi, fysiologi, nevrologi og biokjemi
5. kjenner til generell mikrobiologi, immunologi og patologi

Ferdigheter

Kandidaten

1. kan anvende faglig kunnskap for å oppdage tilstander og stille relevante diagnoser
2. kan anvende relevante farmakologiske medikamenter og gi informasjon til pasienter om medikamentbruk
3. kan reflektere over de vanligste former for okulær patologi og relevant behandling
4. kan reflektere over medisinske tilstander og relatere disse til øye- og synsfunksjon

Generell kompetanse

Kandidaten

1. kan planlegge og gjennomføre arbeidsoppgaver med egnet teknologi for utredning, behandling og forebygging
2. kan formidle kunnskap om relevante medikamenters bruk, bivirkninger og risikofaktorer
3. har innsikt i hygieniske prinsipper og kan gjennomføre tiltak for å forhindre smittespredning

IV. Kommunikasjon og samhandling, juridiske rammer og etikk

Kunnskap

Kandidaten

1. har kunnskap om fagområdets historie, tradisjoner, egenart og plass i samfunnet
2. *har kunnskap om hvordan egen og andres profesjoners kompetanse kan brukes i tverrprofesjonelt samarbeid
3. *har kunnskap om barn og unge, ivaretar deres behov for behandling og/eller tjenester og kan sikre deres medvirkning og rettigheter
4. *har kunnskap om sosiale og helsemessige problemer inkludert omsorgssvikt, vold, overgrep, rus- og sosioøkonomiske problemer, og kan henvise videre ved behov
5. *har kunnskap om og forholder seg til helse- og sosialpolitikk
6. *kjenner til prinsipper for inkludering, likestilling og ikke-diskriminering, uavhengig av kjønn, etnisitet, religion og livssyn, funksjonsnedsettelse, seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og alder, og slik bidra til å sikre likeverdige syn- og øyehelsetjenester for alle grupper i samfunnet
7. *kjenner til samers rettigheter, og har kunnskap om og forståelse for samenes status som urfolk
8. *kjenner til forebyggende/helsefremmende tiltak og betydningen for folkehelse

Ferdigheter

Kandidaten

1. *kan anvende personorientert kommunikasjon, informasjon/veiledning og samhandling på tvers av faglige og kulturelle grenser
2. *kan anvende oppdatert kunnskap om helse- og velferdssystemet, lover, regelverk og veiledere i sin tjenesteutøvelse
3. *kan reflektere over, identifisere og håndtere etiske problemstillinger i sin tjenesteutøvelse
4. *kan vurdere risiko for uønskede hendelser for pasient, pårørende og ansatte, og kjenner til metoder for å følge opp dette systematisk

Generell kompetanse

Kandidaten

1. *kan formidle sentralt fagstoff og veilede brukere, pasienter og pårørende og relevant personell som er i lærings-, mestrings- og endringsprosesser
2. *har innsikt i tverrfaglig, tverrprofesjonelt og tverrsektoriell samhandling på tvers av virksomheter og nivåer, og kan initiere slik samhandling

3. har innsikt i relevante fag- og yrkesetiske problemstillinger i tråd med gjeldende lovverk og etiske retningslinjer for optikere og annet helsepersonell
4. *har innsikt i sammenhengene mellom helse, utdanning, arbeid og levekår, samt anvende dette i sin tjenesteutøvelse, både overfor enkeltpersoner og grupper i samfunnet, for å bidra til god folkehelse og arbeidsinkludering
5. kjenner til forsknings- og utviklingsarbeid innenfor eget og tilstøtende fagområder

V. Innovasjon, kunnskapsbasert praksis og digital kompetanse

Kunnskap

Kandidaten

1. *kan oppdatere sin kunnskap innenfor fagområdene optometri og synsvitenskap
2. har kunnskap om oftalmiske bilde- og informasjonssystemer, sikker informasjonsoverføring og lagring
3. kjenner til forsknings- og utviklingsarbeid innenfor eget og tilstøtende fagområder
4. kjenner til kunnskapsbasert praksis som metode for kvalitetsforbedring
5. kjenner til epidemiologi og biostatistikk
6. kjenner til digitalisering og automatisering av arbeidsoppgaver innen fagområdet
7. kjenner til hvordan e-helsesystemer kan koordinere ytelse av helsetjenester i egen praksis og på virksomhetsnivå

Ferdigheter

Kandidaten

1. *kan reflektere over eget kompetansenivå, tilegne seg ny kunnskap og foreta faglige vurderinger, avgjørelser og handlinger i tråd med kunnskapsbasert praksis
2. kan beherske kommunikasjon og behandle pasientopplysninger over digital plattform på en sikker måte
3. kan finne, kritisk vurdere og henvise til informasjon og fagstoff fra forsknings- og utviklingsarbeid, og fremstille dette slik at det belyser en problemstilling

Generell kompetanse

Kandidaten

1. *kan, i tråd med kunnskapsbasert praksis planlegge, dokumentere og formidle faglige synspunkter til pasienter og annet helsepersonell samt ta ansvar for utvikling av god praksis
2. kan planlegge og gjennomføre enkle prosjekter alene og sammen med andre
3. har innsikt i krav om konfidensialitet til prosessering, behandling og arkivering av pasientdata
4. *har innsikt i digital kompetanse, og kan bistå i utviklingen av og bruke egnet teknologi på individ- og systemnivå
5. *kjenner til nytenkning og innovasjonsprosesser, og kan bidra til tjenesteinnovasjon og systematiske og kvalitetsforbedrende arbeidsprosesser

Studiets oppbygging

Bachelorstudiet i optometri utgjør 180 studiepoeng der klinisk undervisning (i universitets-/høgskoleklinikk og eksterne praksisstudier) skal være en integrert del. Studiets oppbygging må sikre sammenheng og progresjon mellom temaer, teori og praksis og mellom praksisperioder.

Utdanningen skal ha praksisstudier i minst 13 uker. Det anbefales praksisstudier allerede fra første studieår og at minst 10 av ukene gjennomføres utenfor universitets-/høgskoleklinikken. Praksisstudier skal omfatte sentrale kompetanseområder for optikere, og bør fortrinnsvis foregå i optometrisk praksis.

For å ivareta tverrprofesjonelt samarbeid oppfordres utdanningsinstitusjonene til å tilrettelegge for praksisperioder ved andre relevante praksisarenaer, som kommune-, fylkes- og spesialisthelsetjenesten.

Det skal tilstrebes at studentene møter pasienter i alle aldersgrupper i løpet av praksisstudiene.